

tétlenül spontaneitás, lehet a szerves fejlődés igenlése is. A születtendő jogszabályoknak e szerves fejlődést kell elősegíteniük.

A kötet másik könyvtári tárgy tanulmányát – Egyetemi könyvtárunk feladatai és lehetőségei a helyi egyetem történeti kutatások segítségével címen – VARGA Zoltánné írta. S noha a szerző egyetlen intézmény adottságait és feltételeit tekintetbe véve veti fel ezt a sajátosan egyetemi könyvtári feladatot, következtetéseiben és tanulságaiban tud mutatni az önként vállalt lehatároltságon. Különösen a szervezeti és a személyi változások-mozgások adta gyűjtési, őrzési és feltárási-bibliografizálási kérdésekben kifejtett, elvileg gondosan megalapozott állásfoglalásai tehetik tanulmányát becsessé mindazok számára, akik e téma kutatásával foglalkoznak. Meggyőződésünk, hogy Vargáné dolgozata a helyismereti bibliográfia elméleti és gyakorlati művelőit is érdekelni fogja, hisz egy-egy dokumentum tárgyhoz tartozóságával kapcsolatosan e területen igencsak rokon kérdések szoktak lépten-nyomon felmerülni.

A kötet tipográfiája a hagyományosan jóleső eleganciát, szerkesztése pedig az ugyancsak hagyományosan megbízható gondosságot mutatja. Örülünk neki, hogy – bőséges idegen nyelvű kivonatai, részben idegen nyelvű közleményei révén – egyik legfontosabb könyvtári műhelyünk és egész szakterületünk külföldi megismertetését ilyen méltó kiadvány szolgálhatja.

FUTALA Tibor

|| A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának évkönyvei. 2. 1971. Bp. 1972. 267 p.

[2]

Nemcsak a divatnak, az egyes dokumentumfajtáknak is megvan a maguk többé-kevésbé pontosan körülhatárolható évada. A könyvtárügyben az év első néhány hónapja – az évkönyveké.

A most megjelent évkönyvek némelyikét forgatva az olvasó mindegyelőtt azt állapíthatja meg, hogy ezek akaratlanul is vallanak könyvtáraink működésének egészéről. Nem az évkönyvekben némelykor

közzétett éves könyvtári jelentésekre gondolok, adataiknál ugyanis sokkal többet árul el a tanulmányoknak nemcsak színvonala, hanem tárgya is. Akad évkönyv, amelyik rendszeresen és szinte kizárólagosan történeti tárgyú tanulmányokat közöl, akad könyvtártudományi érdeklődésű és van már – örömmel kell megállapítani – olyan is, amelyik a könyvtár „valóságából” kiindulva fontos tudomány- és művelődéspolitikai kérdésekhez szól hozzá, mégpedig felelősen és színvonalasan.

A történeti témák fontossága aligha vitatható, habár tultengésük nemcsak egyfajta „befelé fordulásra”, hanem olyan szemléletre is látszik utalni, amely a könyvtáros tudományos tevékenységének egyetlen lehetőségét a mult feltárásában véli felfedezni. Ámbár – az igazságnak tartozom ennek megjegyzésével – különbséget kell tennünk a történeti témák között is: noha nem elhanyagolható a nyomda-, könyv- és könyvtártörténet részletproblémáinak a kutatása sem, a legfontosabb mégis azoknak a tanulságoknak a felderítése, amelyeket a történelemből merithetünk.

Végh Ferencnek a BME Központi Könyvtára most megjelent évkönyvében publikált tanulmánya („Egyetemünk hallgatóinak irodalmi és művészeti képzése és önképzése a multban és jelenben”) azért mintaszerű (kissé riasztó címe ellenére is), mert minden ízében jellegzetesen mai gondra keresi a választ. Ha valahol, hát a müegyetemi hallgatók oktatásában-nevelésében valóban időszerű a „két kultura” sokat vitatott problémája, amelynek enyhítésére már közel száz esztendeje is történtek – nem is lebecsülendő – kísérletek. Végh tanulmányából ugyanis ezt tudjuk meg. Hadd idézzem bizonyításul a tanulmányból a legilletékesebbnek, az egyetem akkori rektorának szavait: „... a müegyetem tanártestülete külön előadási cyklusok rendezése által arról gondoskodik, miszerint a müegyetem hallgatóinak látóköre nem csak szorosán vett szaktárgyakra szélesbüljön, táguljon, hanem, hogy a müegyetemi ifjuság egyéb közművelődési, filozófiai, történelmi diszciplínákról is áttekintést nyerjen”.

Végh Ferenc tanulmányából arról is tudomást szerzünk, hogy voltak idősorozatok az egyetem előtörténetében, amikor magyar nyelvi („műiránytani”) és irodalomtörténeti tanszék is működött. Ha az ember arra gondol, hogy külföldön mennyi és hányféle erőfeszítés történik a műszaki egyetemi oktatás „humanizálása” érdekében, nemcsak az egykori professzorok ma vakmerőnek tűnő kísérleteinek jelentőségére kell felfigyelnünk, hanem a tanulmányíró biztos ítéletére is, amellyel bizonyító anyagát kiválasztja. S teszi ezt annak – volta-

képpen hallgatólagos – dokumentálására, hogy jóllehet a felszabadulás óta e területen is sok minden történt, a „két kultura” gondja, különösen szakegyetemi képzésünkben, sajnos még mindig nem a múlté.

Az évkönyv dus anyagából kiemelkedik BALÁZS Jánosnak a szak-könyvtárak országos együttműködésével (és ennek könyvtáron belüli szervezeti előfeltételeivel) foglalkozó tanulmánya, amelynek ismeretetésétől azonban ezuttal eltekinthetünk, mivel a szerző tollából több rokon tárgyú cikk, tanulmány is megjelent már. DERSI Gyuláné kitűnő tanulmányáról azonban szót kell ejtenünk, hiszen hiánypótló összefoglalása a kémiai szakirodalmi ismeretek egyetemi oktatása terén összegyűjtött hazai és külföldi tapasztalatoknak. Dersinével mindenben egyet kell értenünk (igazát nemcsak írásának tartalma, hanem a forrásismereti oktatás bevezetése terén végzett gyakorlati munkájának uttörő jelentősége is szavatolja), a komputeres irodalomfigyelés és a forrásismereti oktatás szembeállítását azonban nem érezzük valós problémának. Bármilyen tökéletes is legyen a gép, jelenlegi ismereteink szerint nyilvánvalóan nem helyettesítheti a forrásismereti jártasságot. Az utóbbira belátható ideig éppúgy szükség van, mint arra a gép és a használó közé iktatódó „tolmácsra”, akit mai szóhasználatunkkal könyvtárosnak vagy informatikusnak nevezünk. A komputerhasználat és a forrásismeret-oktatás tehát semmiképpen nem zárják ki, nem teszik fölöslegessé egymást, sőt – ha jól sáfárkodunk velük – kiegészítik, „felerősítik” egymás hatékonyságát.

Az évkönyv érdekes része CSERHALMI Gyulának a többdimenziós „katalógusgépeket” ismertető cikke (kár, hogy magukról a gépekről – vélhetőleg szabadalmi megfontolások miatt – és gyakorlati alkalmazásuk tapasztalatairól nem tudunk meg többet). HÉBERGER Károly a műegyetemi könyvtár épületproblémáival foglalkozó tanulmánya tárgyilagos, szinte szenttelen hangjával is valóságos „fekete krónikája” a hazai egyetemi könyvtárépítés történetének.

A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának legújabb évkönyve sikerült munka. Kétségtelen értékét fokozta volna, ha néhány – inkább helyi érdekű és leiró jellegű – tanulmány (a katalógusrevízió, a reprográfiai tevékenység ismertetése) közléséről a szerkesztők lemondtak volna. Mindent összevetve azonban idei évkönyv-teremtésünk legjobbjai közül való. Éppen ezért sajnáljuk, hogy – „ötéves könyvről” lévén szó – folytatására öt évig kell várnunk.